

Thực trạng báo mạng điện tử đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam hiện nay

Current state of online newspapers in anti-corruption efforts in Vietnam

ThS. NGUYỄN VĂN MINH

Tap chí Thương hiệu và Pháp luật; Email: binhminhbvpl@gmail.com

Ngày nhận bài: 03/3/2026

Ngày phản biện 05/3/2026

Ngày duyệt đăng: 20/3/2026

Bài viết thuộc lĩnh vực: Báo chí, truyền thông

Tóm tắt: Trong bối cảnh Đảng và Nhà nước Việt Nam đẩy mạnh công cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng (PCTN) báo chí nói chung và báo mạng điện tử (BMĐT) nói riêng ngày càng giữ vai trò quan trọng trong việc cung cấp thông tin, giám sát xã hội và định hướng dư luận. Bài viết phân tích thực trạng báo mạng điện tử đấu tranh PCTN ở Việt Nam hiện nay sử dụng phương pháp phân tích nội dung báo chí kết hợp giữa định lượng và định tính nhằm làm rõ số lượng, tần suất, nội dung và cách thức BMĐT phản ánh các vấn đề liên quan đến tham nhũng và công tác PCTN. Kết quả nghiên cứu cho thấy BMĐT đã tích cực đấu tranh PCTN thông qua việc cập nhật thông tin kịp thời, phản ánh các vụ việc tham nhũng, theo dõi quá trình xử lý của cơ quan chức năng và góp phần định hướng dư luận xã hội. Tuy nhiên, hoạt động thông tin về PCTN trên BMĐT vẫn còn một số hạn chế nhất định về chiều sâu phân tích và tính chuyên sâu của các tuyến bài điều tra.

Từ khóa: BMĐT; PCTN; báo chí Việt Nam; truyền thông chống tham nhũng; dư luận xã hội.

Abstract: In the context of intensified anti-corruption efforts by the Communist Party and the State of Vietnam, journalism in general and online newspapers in particular play an increasingly important role in information dissemination, social monitoring, and public opinion orientation. This article analyzes the current state of online newspapers in anti-corruption efforts in Vietnam using a mixed-method content analysis approach, combining quantitative and qualitative methods to examine the volume, frequency, content, and reporting approaches related to corruption and anti-corruption activities. The findings indicate that online newspapers have actively contributed to anti-corruption efforts by providing timely updates, reporting corruption cases, tracking law enforcement processes, and shaping public opinion. However, limitations remain in terms of analytical depth and the specialization of investigative reporting.

Keywords: online newspapers; anti-corruption; Vietnamese journalism; anti-corruption communication; public opinion.

1. Đặt vấn đề

Tham nhũng được xem là “một trong những nguy cơ đe dọa sự sống còn của chế độ ta” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2006), làm suy yếu bộ máy nhà nước, gây tổn hại đến niềm tin của nhân dân và cản trở quá trình phát triển kinh tế - xã hội. Do vậy, đấu tranh PCTN đã trở thành một nhiệm vụ trọng tâm, thường xuyên và lâu dài của Đảng và Nhà nước Việt Nam. Thực tiễn cho thấy, công cuộc PCTN không chỉ là trách nhiệm của các cơ quan nhà nước mà cần sự tham gia của toàn xã hội, trong đó báo chí đóng vai trò quan trọng với tư cách là một thiết chế truyền thông có khả năng phát hiện, phản ánh và giám sát tham nhũng.

Trong hệ thống báo chí hiện nay, BMĐT ngày càng khẳng định vị thế và vai trò quan trọng nhờ những ưu thế nổi bật như tốc độ truyền tải thông tin nhanh, khả năng cập nhật

liên tục, phạm vi lan tỏa rộng và khả năng tích hợp đa phương tiện. Những đặc điểm này giúp BMĐT trở thành một kênh thông tin hiệu quả trong việc phản ánh các vụ việc tham nhũng, theo dõi quá trình xử lý của các cơ quan chức năng, đồng thời góp phần định hướng dư luận xã hội đối với công cuộc đấu tranh PCTN.

Trong những năm gần đây, cùng với sự quyết liệt của Đảng và Nhà nước trong đấu tranh PCTN, BMĐT đã tích cực phản ánh các vụ việc, cập nhật thông tin về quá trình điều tra, truy tố, xét xử và xử lý các hành vi tham nhũng. Tuy nhiên, bên cạnh những đóng góp tích cực, hoạt động thông tin của BMĐT về PCTN vẫn còn một số hạn chế nhất định, như sự thiếu vắng các tuyến bài điều tra chuyên sâu, mức độ phân tích chưa đồng đều giữa các cơ quan báo chí hay cách thức thể hiện thông tin còn mang tính sự kiện. Xuất phát từ thực

tiền đó, việc nghiên cứu, phân tích thực trạng BMĐT đấu tranh PCTN ở Việt Nam có ý nghĩa quan trọng cả về lý luận và thực tiễn.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết được thực hiện trên cơ sở kết hợp giữa phương pháp nghiên cứu định lượng và định tính nhằm phân tích thực trạng BMĐT đấu tranh PCTN.

Trước hết, nghiên cứu sử dụng phương pháp phân tích tài liệu nhằm thu thập, tổng hợp và hệ thống hóa các công trình nghiên cứu, sách chuyên khảo, bài báo khoa học cũng như các văn bản chỉ đạo của Đảng và hệ thống văn bản pháp luật của Nhà nước liên quan đến PCTN và vai trò của báo chí trong đấu tranh PCTN. Phương pháp này giúp xây dựng cơ sở lý luận và định hướng khung phân tích cho nghiên cứu.

Phương pháp nghiên cứu chủ đạo của bài viết là phân tích nội dung báo chí. Nghiên cứu tiến hành khảo sát các bài viết về chủ đề PCTN được đăng tải trên ba tờ BMĐT gồm: Báo Nhân dân điện tử, Báo điện tử Bảo vệ pháp luật và VnExpress. Ba cơ quan báo chí này được lựa chọn vì đại diện cho các loại hình cơ quan chủ quản khác nhau, phản ánh những cách tiếp cận thông tin đa dạng trong lĩnh vực PCTN. Phạm vi thời gian khảo sát được xác định từ tháng 01 năm 2021 đến tháng 6 năm 2025. Toàn bộ các bài viết liên quan đến chủ đề tham nhũng và PCTN trong giai đoạn này được thu thập và lựa chọn để phân tích theo các tiêu chí như: số lượng và tần suất bài viết, nội dung thông tin, cách thức đấu tranh và hình thức thể hiện.

Bên cạnh phân tích định lượng, nghiên cứu còn sử dụng phương pháp phân tích định tính thông qua việc lựa chọn một số vụ việc tham nhũng tiêu biểu được báo chí phản ánh trong giai đoạn nghiên cứu để phân tích sâu hơn về cách thức đưa tin, góc độ tiếp cận và thông điệp truyền thông của BMĐT. Việc kết hợp hai phương pháp này giúp làm rõ bức tranh toàn diện về hoạt động thông tin của BMĐT trong đấu tranh PCTN.

Dữ liệu thu thập từ quá trình khảo sát được tổng hợp, phân loại và xử lý nhằm xác định các xu hướng thông tin, từ đó đánh giá vai trò, những kết quả đạt được cũng như những hạn chế trong hoạt động đấu tranh PCTN của BMĐT ở Việt Nam hiện nay.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Số lượng và tần suất thông tin về phòng, chống tham nhũng trên báo mạng điện tử

Kết quả khảo sát cho thấy thông tin về PCTN được đăng tải với số lượng lớn và tần suất thường xuyên trên các BMĐT thuộc diện nghiên cứu. Trong giai đoạn từ tháng 01 năm 2021 đến tháng 6 năm 2025, nghiên cứu đã thu thập và phân tích tổng cộng 1.726 bài viết liên quan đến chủ đề tham nhũng và PCTN đăng tải trên ba BMĐT gồm Báo Nhân dân điện tử, Báo điện tử Bảo vệ pháp luật và VnExpress.

Xét theo từng cơ quan báo chí, số lượng bài viết có sự phân bố tương đối khác nhau. Báo điện tử Bảo vệ pháp luật có số lượng bài viết nhiều nhất với 646 bài, chiếm 37,4% tổng số bài viết trong mẫu nghiên cứu. Báo Nhân dân điện tử đứng thứ hai với 640 bài, chiếm 37,1%. Trong khi đó, VnExpress có 440 bài viết, chiếm 25,5% tổng số bài viết được khảo sát.

Sự khác biệt này phần nào phản ánh đặc điểm tôn chỉ, mục đích và định hướng nội dung của từng cơ quan báo chí. Báo điện tử Bảo vệ pháp luật là cơ quan báo chí của ngành kiểm sát nên có xu hướng đăng tải nhiều thông tin liên quan đến quá trình điều tra, truy tố và xét xử các vụ án tham nhũng. Báo Nhân dân điện tử với vai trò là cơ quan ngôn luận của Đảng thường tập trung phản ánh các chủ trương, đường lối và hoạt động chỉ đạo trong công tác PCTN. Trong khi đó, VnExpress là báo điện tử có tính đại chúng cao nên lượng bài viết về chủ đề này thấp hơn so với hai báo còn lại nhưng vẫn chiếm tỷ lệ đáng kể.

Về tần suất đăng tải, trong giai đoạn nghiên cứu, trung bình mỗi tháng ba báo đăng tải khoảng 31,96 bài viết liên quan đến chủ đề PCTN. Trong đó, Báo điện tử Bảo vệ pháp luật có tần suất trung bình cao nhất với khoảng 11,96 bài mỗi tháng, tiếp đến là Báo Nhân dân điện tử với 11,85 bài mỗi tháng, và VnExpress với khoảng 8,15 bài mỗi tháng.

Ngoài ra, tần suất đăng tải cũng có sự biến động theo từng thời điểm. Vào các giai đoạn diễn ra những vụ án tham nhũng lớn hoặc các phiên tòa xét xử các vụ án tham nhũng nổi bật, số lượng bài viết tăng lên rõ rệt. Có những thời điểm cao điểm, riêng VnExpress có thể đăng tải tới khoảng 3 bài viết trong một ngày liên quan đến các vụ án tham nhũng lớn.

Nhìn chung, với tổng số 1.726 bài viết được đăng tải trong hơn bốn năm rưỡi nghiên cứu và tần suất trung bình gần 32 bài mỗi tháng trên ba báo, có thể thấy chủ đề PCTN được các BMĐT quan tâm và phản ánh thường xuyên. Điều này cho thấy BMĐT đã tham gia tích cực vào việc cung cấp thông tin và theo dõi diễn biến của công cuộc đấu tranh PCTN ở Việt Nam.

3.2. Nội dung thông tin về phòng, chống tham nhũng trên báo mạng điện tử

Kết quả phân tích nội dung cho thấy các BMĐT đấu tranh PCTN thông qua nhiều nhóm nội dung khác nhau, phản ánh khá toàn diện các khía cạnh của công tác PCTN. Các nội dung này bao gồm thông tin về chỉ đạo, chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước; thông tin về các vụ việc tham nhũng; thông tin về sự vào cuộc của các cơ quan chức năng; thông tin về sự phản hồi của người dân về PCTN; thông tin về quá trình xét xử tham nhũng; thông tin về xử lý sau tham nhũng và bài học.

Trước hết, các BMĐT đã cung cấp khá đầy đủ thông tin về chỉ đạo, chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách,

pháp luật của Nhà nước trong đấu tranh PCTN. Trong tổng số 1.726 bài viết được khảo sát, có 640 bài viết đề cập đến nội dung này, chiếm 37,1%. Trong đó, tỷ lệ bài viết trên Báo Nhân dân điện tử cao nhất với 47,7%, tiếp đến là VnExpress với 34,8% và Báo điện tử Bảo vệ pháp luật với 28,2%. Điều này cho thấy vai trò nổi bật của Báo Nhân dân điện tử trong việc truyền tải các chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước liên quan đến công tác PCTN.

Các thông tin BMĐT phản ánh nhiều nhất là thông tin các vụ việc tham nhũng (859/1.726 bài viết, chiếm 49,8%), sự vào cuộc của các cơ quan chức năng (962/1.726 bài viết, chiếm 55,7%) và quá trình xét xử (967/1.726 bài viết, chiếm 55,6%). Việc cập nhật kịp thời thông tin các vụ việc tham nhũng (từ khi mới phát hiện đến khi có sự vào cuộc của cơ quan chức năng để điều tra cho đến khi đưa vụ án ra xét xử) giúp công chúng nắm được thông tin toàn cảnh về vụ việc tham nhũng, theo dõi sát sao quá trình xử lý của các cơ quan chức năng, qua đó góp phần tăng cường tính minh bạch và củng cố niềm tin của xã hội đối với công tác PCTN. Trong đó, VnExpress có tỷ lệ bài viết về ba nội dung này cao hơn hẳn tỷ lệ chung của ba báo cũng như của hai tờ báo còn lại (lần lượt là 69,1%; 71,1% và 69,8%). Điều này phản ánh đặc điểm của báo điện tử đại chúng như VnExpress là tập trung thông tin nhiều về những vụ việc cụ thể nhằm thu hút sự quan tâm của độc giả.

Một nội dung khác cũng được các BMĐT đề cập là thông tin về xử lý sau tham nhũng và bài học (444/1.726 bài viết, chiếm 25,7%), cung cấp hoặc nêu lên những vấn đề, đề xuất giải pháp nhằm giải quyết triệt để hậu quả của tham nhũng đặc biệt là thu hồi tài sản tham nhũng và tổng kết những bài học kinh nghiệm quý báu cho cuộc đấu tranh PCTN đạt hiệu quả cao hơn. Trong đó, Báo Nhân dân điện tử là tờ báo có tỷ lệ bài viết cung cấp nội dung này cao nhất (chiếm 32,8%) và thấp nhất là Báo điện tử Bảo vệ pháp luật (với 15,2%). Điều này thể hiện Báo Nhân dân

Nhìn chung, kết quả khảo sát cho thấy các BMĐT đã phản ánh khá đa dạng những nội dung liên quan đến PCTN, từ việc truyền tải chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước đến phản ánh các vụ việc cụ thể, quá trình xử lý của các cơ quan chức năng và vấn đề xử lý sau tham nhũng. Sự đa dạng này cho thấy BMĐT không chỉ đóng vai trò cung cấp thông tin mà còn góp phần nâng cao nhận thức xã hội, thúc đẩy sự quan tâm và giám sát của dư luận đối với công tác PCTN ở Việt Nam hiện nay.

Tuy nhiên, kết quả cũng cho thấy một số nội dung thông tin được đánh giá là khá thụ vị thể hiện rõ nét mức độ tham gia của người dân và sự dân thân của người làm báo còn rất hạn chế, cụ thể: thông tin phản hồi của người dân về PCTN (chỉ có 44/1.726 bài viết, chiếm 2,5%) và thông tin kết quả

điều tra độc lập của nhà báo về tham nhũng (có 53/1.726 bài viết chiếm 3,1%).

3.3. Cách thức báo mạng điện tử đấu tranh phòng, chống tham nhũng

Kết quả phân tích nội dung cho thấy các BMĐT đấu tranh PCTN thông qua nhiều cách thức khác nhau, bao gồm: cung cấp thông tin về PCTN; củng cố hiểu biết của công chúng về PCTN; điều tra về tham nhũng; tạo lập diễn đàn, khơi nguồn và định hướng dư luận xã hội về đấu tranh PCTN; đề xuất giải pháp, gợi mở chính sách.

Cách thức phổ biến nhất là cung cấp thông tin về tham nhũng và PCTN (1.497/1.726 bài viết, chiếm 86,7%) với nội dung thông tin đa dạng như đã phân tích tại mục 3.1. Trong đó, VnExpress có tỷ lệ bài viết cao nhất với 91,4% tiếp đến là Báo điện tử Bảo vệ pháp luật với 85,6% và Báo Nhân dân điện tử với 84,7%. Thông qua đó, BMĐT giúp công chúng nắm được chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước trong đấu tranh PCTN; thực trạng tham nhũng (đặc biệt thông tin về quá trình điều tra, xét xử những vụ đại án tham nhũng, trong giai đoạn nghiên cứu có thể kể đến như vụ án Việt Á, vụ “chuyến bay giải cứu” hoặc các vụ án liên quan đến Tập đoàn Vạn Thịnh Phát,...), tạo cơ sở cho công chúng thực hiện quyền giám sát, nâng cao tính minh bạch trong quá trình xử lý các vụ việc tham nhũng.

Củng cố hiểu biết của công chúng về tham nhũng, PCTN là cách thức cũng được BMĐT sử dụng khá phổ biến (629/1.726 bài viết, chiếm 36,4%) nhằm nâng cao nhận thức của người dân thông qua các bài viết phổ biến pháp luật và phân tích chính sách. Trong nhóm bài viết tuyên truyền, phổ biến pháp luật về PCTN, có 119 bài viết cung cấp thông tin phổ biến, giáo dục pháp luật về PCTN (chiếm 40,9%) và 123 bài viết tuyên truyền về sự nghiêm minh của pháp luật trong xử lý các hành vi tham nhũng (chiếm 42,2%). Những nội dung này thường xuất hiện nhiều trên Báo điện tử Bảo vệ pháp luật, với các bài viết phân tích các quy định của Luật PCTN, các quy định về xử lý hành vi tham nhũng hoặc các bài viết giải thích các thuật ngữ pháp lý liên quan đến các vụ án tham nhũng.

Bên cạnh đó, BMĐT còn có một cách thức đấu tranh đặc thù được đánh giá thực hiện khá tốt đó là tạo lập diễn đàn, khơi nguồn và định hướng dư luận xã hội về đấu tranh PCTN (689/1.726 bài viết, chiếm 39,9%, trong đó VnExpress có phần thực hiện tốt hơn với tỷ lệ cao gần gấp đôi là 67,7%). Thông qua các bài phỏng vấn và bình luận, báo chí đã đăng tải nhiều ý kiến của các chuyên gia pháp lý và nhà quản lý về các giải pháp nâng cao hiệu quả PCTN, thu hút công chúng tham gia đóng góp ý kiến. Chẳng hạn, nhiều bài viết trên VnExpress đã đăng tải ý kiến của các chuyên gia về việc hoàn thiện cơ chế kiểm soát quyền lực, tăng cường minh bạch trong

quản lý tài sản công hoặc nâng cao trách nhiệm giải trình của các cơ quan nhà nước. Hay thông qua việc lựa chọn các vụ việc tiêu biểu và cách thức phản ánh thông tin, BMDT góp phần định hình nhận thức của công chúng về tính nghiêm minh của pháp luật, quyết tâm của Đảng và Nhà nước trong đấu tranh PCTN, đồng thời củng cố niềm tin của xã hội đối với công cuộc PCTN.

Ngoài ra, BMDT cũng được cho thực hiện khá hiệu quả trong việc đề xuất giải pháp, gợi mở chính sách về PCTN (970/1.726 bài viết, chiếm 56,2%). Trong đó, VnExpress là tờ báo sử dụng cách thức này hiệu quả nhất với 75%, tiếp đến là Báo Nhân dân điện tử 54,8% và Báo điện tử Bảo vệ pháp luật là 44,7%). Điều này có thể xuất phát từ việc VnExpress là báo có lượng độc giả lớn, đa dạng, khả năng tạo lập diễn đàn và thu hút sự tham gia thảo luận của các chuyên gia, nhà quản lý, công chúng tương đối tốt nên có nền tảng đề xuất giải pháp, gợi mở chính sách về PCTN.

Điều tra về tham nhũng là một cách thức thể hiện rõ nét vai trò của báo chí trong việc giám sát, phát hiện, đấu tranh để phơi bày những dấu hiệu tham nhũng và thúc đẩy sự vào cuộc của các cơ quan chức năng. Tuy nhiên, số lượng các bài điều tra chuyên sâu hiện không chiếm tỷ lệ lớn trong tổng số bài viết (189/1.726 bài viết, chiếm 11%), cho thấy cách thức này còn chưa thực sự phát huy hiệu quả. Trong một số trường hợp, các bài viết phản ánh những dấu hiệu của tham nhũng trong hoạt động đầu thầu, quản lý đất đai hoặc đầu tư công đã thu hút sự quan tâm của dư luận xã hội và tạo áp lực để các cơ quan chức năng tiến hành kiểm tra, xác minh.

Nhìn chung, thông qua nhiều cách thức khác nhau, BMDT đã thể hiện vai trò tích cực trong công cuộc đấu tranh PCTN ở Việt Nam hiện nay. Những cách thức này không chỉ giúp phản ánh các vụ việc tham nhũng mà còn góp phần nâng cao nhận thức xã hội và thúc đẩy sự tham gia của công chúng trong công tác PCTN.

3.4. Hình thức thể hiện thông tin về phòng, chống tham nhũng trên báo mạng điện tử

Bên cạnh nội dung và cách thức đấu tranh PCTN, hình thức thể hiện thông tin cũng là một yếu tố quan trọng góp phần nâng cao hiệu quả truyền thông của BMDT. Kết quả khảo sát cho thấy các bài viết về PCTN trên ba BMDT nghiên cứu được thể hiện thông qua nhiều thể loại báo chí khác nhau, đồng thời kết hợp với các yếu tố minh họa và đa phương tiện nhằm tăng sức hấp dẫn và độ tin cậy của thông tin.

Về thể loại báo chí, các thông tin về PCTN chủ yếu được thể hiện dưới dạng tin, bài phản ánh, bình luận và tường thuật. Trong đó, thể loại tin và bài phản ánh chiếm tỷ lệ lớn (918/1.726 bài viết, chiếm 53,2%) do phù hợp với đặc điểm cập nhật nhanh của BMDT. Nhiều bài viết trên VnExpress thường xuyên cập nhật diễn biến các vụ án tham nhũng lớn

như vụ án Việt Á hoặc vụ “chuyến bay giải cứu”, trong đó nội dung bài viết tập trung tường thuật diễn biến phiên tòa, lời khai của các bị cáo và các quyết định của cơ quan xét xử. Những bài viết này giúp độc giả theo dõi liên tục diễn biến của vụ án và hiểu rõ hơn quá trình xử lý các hành vi tham nhũng.

Bên cạnh các bài tin và bài phản ánh, một số bài viết được thể hiện dưới dạng bình luận hoặc phân tích chuyên sâu nhằm làm rõ các vấn đề đặt ra trong công tác PCTN. Chẳng hạn, Báo Nhân dân điện tử đăng tải nhiều bài viết phân tích như “Nhận diện đúng tham nhũng để phòng ngừa, ngăn chặn từ sớm” hoặc các bài bình luận về quyết tâm của Đảng trong đấu tranh PCTN. Những bài viết này giúp cung cấp góc nhìn phân tích và định hướng nhận thức của công chúng đối với công tác PCTN.

Ngoài sự đa dạng về thể loại báo chí, các bài viết về PCTN còn được tăng cường hiệu quả truyền tải thông tin thông qua các yếu tố minh họa. Kết quả khảo sát cho thấy trong tổng số 1.726 bài viết được phân tích, có tới 1.603 bài viết sử dụng ảnh minh họa, chiếm 92,9%. Trong đó, tỷ lệ sử dụng ảnh minh họa trên Báo điện tử Bảo vệ pháp luật là 96%, trên Báo Nhân dân điện tử là 94,7% và trên VnExpress là 85,7%. Điều này cho thấy hình ảnh minh họa là hình thức được sử dụng phổ biến nhất trong các bài viết về PCTN. Nội dung hình ảnh minh họa khá đa dạng, bao gồm hình ảnh lãnh đạo các cấp, hình ảnh các phiên tòa xét xử, hình ảnh các bị cáo trong vụ án tham nhũng, hình ảnh các cơ quan chức năng hoặc các tài liệu liên quan đến vụ án. Những hình ảnh này giúp độc giả hình dung rõ hơn bối cảnh và diễn biến của các vụ việc tham nhũng được phản ánh trong bài viết.

Bên cạnh đó, nhiều bài viết còn sử dụng dữ liệu thống kê nhằm tăng độ tin cậy và tính thuyết phục của thông tin. Có 568 bài viết sử dụng dữ liệu thống kê, chiếm 32,9% tổng số bài viết được khảo sát. Trong đó, VnExpress có tỷ lệ sử dụng dữ liệu thống kê cao nhất với 50,7%, cho thấy xu hướng tăng cường sử dụng dữ liệu để phân tích các vấn đề liên quan đến tham nhũng.

Một số bài viết còn sử dụng các yếu tố đa phương tiện như clip hoặc đồ họa minh họa. Tuy nhiên, các hình thức này chưa được sử dụng phổ biến. Trong tổng số bài viết được khảo sát, chỉ có 34 bài viết sử dụng clip minh họa (chiếm 2%) và 56 bài viết sử dụng đồ họa minh họa (chiếm 3,2%). Mặc dù tỷ lệ chưa cao, nhưng sự xuất hiện của các hình thức này cho thấy xu hướng hiện đại hóa cách thức trình bày thông tin trên BMDT, đặc biệt là ở Báo Nhân dân điện tử và Báo điện tử Bảo vệ pháp luật.

Nhìn chung, kết quả khảo sát cho thấy các BMDT đã sử dụng khá đa dạng các hình thức thể hiện thông tin trong phản ánh các vấn đề liên quan đến PCTN. Việc kết hợp nhiều thể loại báo chí cùng với các yếu tố minh họa như hình ảnh, dữ

liệu thống kê, đồ họa và video đã góp phần làm cho thông tin trở nên sinh động, dễ tiếp cận và tăng hiệu quả truyền thông trong đấu tranh PCTN ở Việt Nam hiện nay.

3.5. Thành công, hạn chế và nguyên nhân trong hoạt động của báo mạng điện tử đấu tranh phòng, chống tham nhũng

Kết quả khảo sát cho thấy BMĐT đã đạt được nhiều thành công đáng ghi nhận trong đấu tranh PCTN. Thành công nổi bật nhất là khả năng cập nhật thông tin kịp thời, liên tục và đa dạng về chủ đề. Trong giai đoạn từ tháng 01 năm 2021 đến tháng 6 năm 2025, ba báo được khảo sát đã đăng tải tổng cộng 1.726 bài viết liên quan đến PCTN; trong đó Báo điện tử Bảo vệ pháp luật có 646 bài, Báo Nhân dân điện tử có 640 bài và VnExpress có 440 bài. Bình quân mỗi tháng, ba báo đăng khoảng 31,96 bài, riêng Báo điện tử Bảo vệ pháp luật đạt 11,96 bài/tháng, Báo Nhân dân điện tử 11,85 bài/tháng và VnExpress 8,15 bài/tháng. Vào những ngày cao điểm, nhất là khi xét xử các đại án, VnExpress có thể đăng tới 3 bài/ngày về cùng chủ đề. Những con số này cho thấy PCTN là một dòng thông tin được quan tâm thường xuyên, không ngắt quãng trên BMĐT.

Thành công thứ hai là nội dung thông tin tương đối phong phú, bao phủ được nhiều mặt của công tác PCTN. Trong 1.726 bài viết được khảo sát, có 640 bài cung cấp thông tin về chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về tham nhũng, PCTN, chiếm 37,1%; 859 bài cung cấp thông tin về các vụ việc tham nhũng, chiếm 49,8%; 962 bài viết thông tin về sự vào cuộc của các cơ quan chức năng, chiếm 55,7%; 967 bài viết thông tin về quá trình xét xử, chiếm 56%; 444 bài viết thông tin về xử lý sau tham nhũng và bài học, chiếm 25,7%; 44 bài viết thông tin về sự phản hồi của người dân về công tác PCTN, chiếm 2,5% và 53 bài viết thông tin về kết quả điều tra độc lập của nhà báo về tham nhũng. Sự phân hóa giữa các báo cũng khá rõ: VnExpress nổi trội ở mảng nội dung phản ánh các vụ án tham nhũng (cụ thể: phản ánh vụ việc ban đầu chiếm 69,1%, sự vào cuộc của cơ quan chức năng chiếm 55% và quá trình xét xử chiếm 56%). Báo Nhân dân điện tử nổi bật ở nhóm bài truyền tải chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về tham nhũng, PCTN với tỷ lệ 47,7%, còn Báo điện tử Bảo vệ pháp luật giữ ưu thế khi phản ánh các vụ án tham nhũng ở góc nhìn pháp lý và tố tụng. Điều này cho thấy ba tờ báo phản ánh về tham nhũng, PCTN đúng tôn chỉ, mục đích riêng và có sự tương hỗ lẫn nhau về thông tin, qua đó phản ánh tương đối toàn diện bức tranh PCTN ở Việt Nam.

Thành công thứ ba là BMĐT đã sử dụng khá đa dạng các cách thức đấu tranh PCTN. Cách thức phổ biến nhất là cập nhật thông tin về PCTN với 1.497 bài, chiếm 86,7% tổng mẫu; tiếp đến là đề xuất giải pháp, gợi mở chính sách với 970

bài, chiếm 56,2%; tạo lập diễn đàn, khơi nguồn và định hướng dư luận xã hội với 689 bài, chiếm 39,9%; củng cố hiểu biết về PCTN với 629 bài, chiếm 36,4%; và điều tra về tham nhũng với 189 bài, chiếm 11%. Đặc biệt, VnExpress có tỷ lệ rất cao ở các cách thức như cập nhật thông tin (91,4%), tạo lập diễn đàn và định hướng dư luận (67,0%), đề xuất giải pháp, gợi mở chính sách (75,0%) và củng cố hiểu biết (55,7%). Điều đó cho thấy BMĐT không chỉ dừng ở đưa tin sự kiện mà còn tham gia vào quá trình giải thích, bình luận, định hướng và gợi mở chính sách.

Thành công thứ tư là hình thức thể hiện thông tin ngày càng đa dạng và hiện đại hơn, qua đó tăng hiệu quả truyền thông. Trong tổng số bài viết khảo sát, có tới 1.603 bài có ảnh minh họa, chiếm 92,9%; 568 bài có dữ liệu thống kê, chiếm 32,9%; 56 bài có đồ họa, chiếm 3,2%; và 34 bài có clip minh họa, chiếm 2%. Ảnh minh họa được sử dụng phổ biến nhất trên cả ba báo; trong đó Báo điện tử Bảo vệ pháp luật đạt 96%, Báo Nhân dân điện tử 94,7% và VnExpress 85,7%. Nội dung ảnh cũng không đơn điệu: ảnh cựu cán bộ, cán bộ, cá nhân hoặc tổ chức tham nhũng hay bị nghi tham nhũng chiếm 37%; ảnh hiện trường tòa án xét xử chiếm 17,5%; ảnh lãnh đạo từ cấp bộ, ngành trở xuống chiếm 19,6%; ảnh lãnh đạo cấp cao của Đảng, Nhà nước chiếm 14,1%. Trong đó, Báo Nhân dân điện tử giữ định hướng chính trị qua việc dùng nhiều ảnh lãnh đạo chỉ đạo PCTN; Báo điện tử Bảo vệ pháp luật thiên về ảnh lãnh đạo bộ, ngành và hoạt động thực thi pháp luật; còn VnExpress dùng nhiều ảnh bị cáo và hiện trường xét xử hơn. Đây là một chỉ dấu cho thấy hình thức thông tin đã gắn chặt với đặc trưng nội dung và đối tượng công chúng của từng báo.

Bên cạnh những thành công nêu trên, kết quả khảo sát cũng cho thấy một số hạn chế đáng chú ý. Trước hết, dù nội dung phong phú, cách thức truyền tải đa dạng, nhưng hoạt động điều tra báo chí về tham nhũng vẫn chưa tương xứng với vai trò “mũi nhọn” của báo chí trong giám sát và đấu tranh. Tỷ lệ bài viết điều tra chỉ đạt 11% tổng mẫu, thấp hơn nhiều so với các nhóm như cập nhật thông tin hay gợi mở chính sách. Điều này cho thấy phần lớn thông tin về PCTN trên BMĐT vẫn nghiêng về phản ánh, cập nhật và bình luận hơn là chủ động phát hiện, bóc tách, theo đuổi vụ việc đến cùng bằng nghiệp vụ điều tra.

Thứ hai là cơ cấu thể loại và hình thức thể hiện chưa thật cân đối. Dù số lượng bài viết lớn, nhưng một bộ phận đáng kể vẫn dừng ở mức phản ánh sự kiện, chưa tạo được chiều sâu phân tích tương xứng với tính chất phức tạp của tham nhũng. Trong khi đó, để đấu tranh PCTN hiệu quả hơn, bên cạnh việc đưa thông tin thuần túy cần tăng cường hơn nữa các bài bình luận, phân tích chuyên sâu, các tuyến bài điều tra đặc sắc, phỏng vấn chuyên gia và người dân, hướng tới

sự cân đối hơn với thể loại tin, tin nhanh.

Thứ ba là ứng dụng đa phương tiện và dữ liệu tuy đã xuất hiện nhưng chưa thật mạnh. Mặc dù 92,9% bài viết có ảnh minh họa, song tỷ lệ bài có clip chỉ đạt 2% và bài có đồ họa chỉ đạt 3,2%. Dữ liệu thống kê xuất hiện ở 32,9% bài viết, tức là còn khoảng hai phần ba số bài chưa khai thác sức mạnh của dữ liệu để tăng tính thuyết phục. Điều đó cho thấy quá trình hiện đại hóa hình thức thông tin đã diễn ra nhưng chưa đồng đều, chưa biến thành ưu thế nổi trội ở toàn bộ hệ thống bài viết về PCTN.

Thứ tư là sự khác biệt giữa các báo về định hướng nội dung và hình thức, dù tạo nên bản sắc riêng, nhưng cũng dẫn tới nguy cơ mất cân đối trong phản ánh thực trạng. Báo Nhân dân điện tử đậm nét ở thông tin chủ trương, chỉ đạo; Báo điện tử Bảo vệ pháp luật nổi bật ở góc nhìn pháp lý, tố tụng; VnExpress mạnh ở phản ánh vụ án, dư luận và thông tin đại chúng. Sự phân hóa này là hợp lý theo tôn chỉ, mục đích, nhưng cũng có nghĩa là không phải tờ báo nào cũng đồng đều ở các mặt: có báo mạnh về định hướng chính trị nhưng ít sắc nét hơn ở phản ánh hiện trường; có báo mạnh về thông tin vụ án nhưng ít chuyên sâu hơn ở bình diện lý luận – chính sách; có báo mạnh về pháp lý nhưng mức độ lan tỏa đại chúng có thể không bằng. Đây là một hạn chế mang tính cơ cấu trong hệ thống thông tin về PCTN trên BMĐT.

Về nguyên nhân của những thành công, trước hết là do PCTN là nhiệm vụ chính trị trọng tâm, được Đảng và Nhà nước quan tâm chỉ đạo quyết liệt trong giai đoạn nghiên cứu, tạo ra nhu cầu thông tin lớn và liên tục. Bên cạnh đó, đặc trưng của BMĐT như có ưu thế trong chuyển tải thông tin một cách nhanh chóng, tức thời, đa phương tiện và tính tương tác cao (Nguyễn Thị Trường Giang chủ biên, 2020) đã giúp các báo phát huy lợi thế trong bám sát các vụ việc tham nhũng, nhất là các đại án và các phiên tòa lớn. Đồng thời, việc ba báo được chọn thuộc ba loại hình cơ quan chủ quản khác nhau cũng tạo nên sự bổ sung lẫn nhau giữa tính chính trị, tính pháp lý và tính đại chúng trong dòng chảy thông tin về PCTN.

Về nguyên nhân của hạn chế, trước là do tham nhũng là lĩnh vực rất nhạy cảm, phức tạp, liên quan đến nhiều chủ thể có quyền lực, nhiều hồ sơ, chứng cứ và quá trình tố tụng kéo dài; vì vậy việc triển khai điều tra báo chí độc lập đòi hỏi thời gian, nguồn lực, kinh nghiệm và bản lĩnh nghề nghiệp rất lớn. Mặt khác, xu hướng tin nhanh trên BMĐT khiến nhiều tòa soạn ưu tiên tốc độ cập nhật hơn là đầu tư cho các tuyến bài dài hơi, chuyên sâu. Ngoài ra, việc ứng dụng clip, đồ họa, dữ liệu và các hình thức trình bày hiện đại còn phụ thuộc vào năng lực công nghệ, tổ chức sản xuất và định hướng nội dung của từng tòa soạn, nên chưa thể phát triển đồng đều. Chính vì vậy, dù BMĐT đã làm khá tốt chức năng thông tin, định hướng và gợi mở chính sách, nhưng vẫn cần tăng cường hơn

chức năng điều tra, phân tích và phản biện chuyên sâu để nâng cao hiệu quả đấu tranh PCTN trong thời gian tới.

4. Kết luận

Nghiên cứu về hoạt động của BMĐT trong đấu tranh PCTN ở Việt Nam cho thấy loại hình báo chí này đang đóng vai trò ngày càng quan trọng trong việc cung cấp thông tin, giám sát, định hướng dư luận và tạo diễn đàn công cộng để người dân bày tỏ ý kiến, thảo luận và hoạch định chính sách công đối với công tác PCTN (Jeevan Singh Rajak, 2014). Thông qua việc khảo sát các bài viết đăng tải trên Báo Nhân dân điện tử, Báo điện tử Bảo vệ pháp luật và VnExpress trong giai đoạn nghiên cứu, bài viết đã làm rõ những đặc điểm cơ bản trong hoạt động đấu tranh PCTN của BMĐT trên các phương diện như số lượng và tần suất thông tin, nội dung phản ánh, cách thức đấu tranh cũng như hình thức thể hiện thông tin.

Kết quả nghiên cứu cho thấy BMĐT đã tham gia tích cực vào công cuộc đấu tranh PCTN thông qua việc cập nhật thông tin kịp thời, phản ánh các vụ việc tham nhũng, truyền tải chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, đồng thời tạo lập diễn đàn thảo luận và định hướng dư luận xã hội. Nội dung thông tin được thể hiện tương đối phong phú, kết hợp nhiều cách thức truyền tải và hình thức trình bày khác nhau, qua đó góp phần nâng cao nhận thức của công chúng về tham nhũng và công tác PCTN.

Bên cạnh những đóng góp tích cực, hoạt động của BMĐT trong lĩnh vực này vẫn còn một số hạn chế, đặc biệt là sự thiếu vắng các tuyến bài điều tra chuyên sâu và sự mất cân đối giữa các thể loại báo chí trong phản ánh vấn đề tham nhũng. Những hạn chế này cho thấy yêu cầu cần tiếp tục nâng cao chất lượng nội dung, tăng cường các bài viết mang tính phân tích và điều tra, đồng thời phát huy tốt hơn vai trò giám sát và phản biện xã hội của BMĐT.

Nhìn chung, kết quả nghiên cứu khẳng định rằng BMĐT là một lực lượng quan trọng trong hệ thống truyền thông góp phần thúc đẩy tính minh bạch và tăng cường hiệu quả của công cuộc đấu tranh PCTN ở Việt Nam hiện nay. Trong bối cảnh truyền thông số ngày càng phát triển, việc tiếp tục phát huy vai trò của BMĐT sẽ có ý nghĩa quan trọng đối với việc nâng cao hiệu quả truyền thông và sự tham gia của xã hội trong PCTN/.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2006), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Nguyễn Thị Trường Giang chủ biên (2020), *Giáo trình Tác phẩm báo mạng điện tử*, Nxb. Thông tin và Truyền thông, Hà Nội.
3. Jeevan Singh Rajak (2014), *The Role of Media to Fight Against Corruption*, Asian Journal of Managerial Science ISSN: 2249-6300 (P) Vol.3 No.1, 2014, pp.17-23, DOI: <https://doi.org/10.51983/ajms-2014.3.1.1151>.